LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO 2003 M. LIEPOS 8 D. ĮSAKYMO NR. 337 „DĖL MIŠKO SODMENŲ, MEDŽIŲ IR KRŪMŲ SĖKLŲ KOKYBĖS REIKALAVIMŲ“ PAKEITIMO

2016 m. lapkričio 3 d. Nr. D1-728
Vilnius

P a k e i č i u Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 8 d. įsakymą Nr. 337 „Dėl miško sodmenų, medžių ir krūmų sėklų kokybės reikalavimų“:

1. Pakeičiu preambulę ir ją išdėstau taip:

„Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 8.5.2 papunkčiu:“.

2. Pakeičiu nurodytu įsakymu patvirtintus Miško sodmenų kokybės reikalavimus ir juos išdėstau nauja redakcija (pridedama).

Aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2003 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 337
(2016 m. lapkričio 3 d. įsakymo Nr. D1-728
redakcija)

MIŠKO SODMENŲ KOKYBĖS REIKALAVIMAI

I SKYRIUS
BENDROJI DALIS

1. Miško sodmenų kokybės reikalavimai nustato miško sodmenų (sėjinukų ir sodinukų) kokybės, iškasimo, laikymo ir pervežimo reikalavimus.

2. Miško sodmenų kokybės reikalavimuose vartojamos sąvokos:

2.1. **miško sodmenys** – iš sėklinės medžiagos, sodmeninių augalų dalių arba savaiminukų išauginti sumedėję augalai, skirti miškui želdinti;

2.2. **sėjinukas** – išaugintas iš sėklos, nepersodintas jaunas medelis ar krūmas;

2.3. **sodinukas** – sodmuo, išaugintas vieną arba kelis kartus persodinus sėjinuką arba įsišaknijusią sodmeninę augalo dalį;

2.4. **sodmenys su uždara šaknų sistema** – sodmenys, auginami durpių paketuose, puodeliuose, maišeliuose arba kitokiose talpyklėse;

2.5. **miško sodmenų siunta** – vienos medžių rūšies, vienodos kilmės, kokybės ir amžiaus miško sodmenys, išauginti tomis pačiomis sąlygomis, ir siunčiami realizuoti vienu metu.

3. Simboliai ir žymėjimai:

\+ – ženklas reiškia, kad sodmenys persodinti;

1 – vienmečiai sėjinukai;

1+0 – vienmečiai sėjinukai, persodinti pasibaigus pirmajam vegetacijos periodui;

1+1 – dvimečiai sodinukai (sėjinukai, persodinti pasibaigus pirmajam vegetacijos periodui ir paauginti vieną vegetacijos periodą po persodinimo);

1,5+0,5 – dvimečiai sodinukai (sėjinukai, persodinti antrojo vegetacijos periodo metu (vasarą) ir paauginti iki to paties vegetacijos periodo pabaigos);

1K+1 – dvimečiai sodinukai (vienerius metus konteineriuose auginti sodmenys, persodinti į atvirą gruntą ir auginti jame vieną vegetacijos sezoną).

II SKYRIUS
SODMENŲ KOKYBĖS ĮVERTINIMAS

4. Sodmenų kokybė vertinama vizualiai ir matuojant. Vizualiai vertinama:

4.1. sodmenų gyvybingumas;

4.2. šaknų sistemos išsivystymas;

4.3. sumedėjimas;

4.4. pažeidimai;

4.5. stiebelio forma, šakotumas.

5. Matavimo būdu įvertinant sodmenis, jei tai atliekama inventorizacijos metu, jų kokybė nustatoma vadovaujantis Miško bei dekoratyvinių sodmenų apskaitos ir inventorizacijos tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. D1-349 „Dėl Miško bei dekoratyvinių sodmenų apskaitos ir inventorizacijos tvarkos“, nustatyta tvarka. Jei sodmenų kokybės rodikliai nustatomi juos parduodant, pasirenkamas atsitiktinis bandinys, kuris sudaromas taip: kai siuntoje yra iki 1000 vienetų sodmenų – ne mažiau kaip 10 % siuntos sodmenų kiekio, kai siuntoje yra daugiau kaip 1000 vienetų sodmenų – ne mažiau 100

vienetų. Sodmenys imami iš įvairių, ne mažiau kaip iš 10, siuntos vietų. Bandinio tikrinimo rezultatai taikomi visai siuntai.

6. Vienoje sodmenų siuntoje turi būti ne mažiau kaip 95 % sodmenų, atitinkančių visus kokybės reikalavimus.

III SKYRIUS
SODMENŲ KOKYBĖS REIKALAVIMAI

7. Sodmenys turi turėti jų kilmę patvirtinančius dokumentus.

8. Sodmenys laikomi nekokybiškais, jeigu turi bent vieną iš išvardytų defektų:

8.1. neužgijusias arba nesurandėjusias žaizdas, išskyrus žaizdas, padarytas šalinant nereikalingus ūglius, taip pat žaizdas ant šakučių;

8.2. apatinė stiebelio dalis prie šaknies kalelio išlinkusi daugiau kaip 30°;

8.3. sodmenys, turintys daugiau nei 1 stiebelį;

8.4. sodmenys, turintys daugiau nei vieną paskutiniųjų metų viršūninį ūglį (išskyrus ąžuolo);

8.5. nesumedėję ūgliai ir neišsivystę viršūniniai pumpurai;

8.6. ūglis be viršūninio pumpuro (išskyrus vegetacijos metu iškastus sodmenis);

8.7. dideli, sodmenų gyvybingumui pavojingi, paskutiniųjų metų ūglio spyglių pažeidimai;

8.8. pažeistas šaknies kaklelis;

8.9. labai susisukusi arba užlenkta pagrindinė šaknis (išskyrus iš gyvašakių išaugintus sodmenis);

8.10. sodmenys be šoninių šaknų arba labai sužalotos šoninės šaknys;

8.11. sodmenys, pažeisti ligų ir kenkėjų (kai spyglių nugraužimai viršija 20 %, šaknų ir stiebelio paviršiaus – 10 %, pagrindinės šaknies ir stiebelio perimetro – 30 %);

8.12. sodmenys su pastebimais pažeidimais, atsiradusiais dėl neteisingo jų laikymo iškasus (perdžiūvę, perkaitę, surūgę, apipuvę);

8.13. sodmenų šaknų masė mažesnė kaip 1/3 antžeminės dalies masės.

9. Minimalūs realizuojamų sodmenų, auginamų atvirame grunte, matmenų reikalavimai pateikti 1 priede.

IV SKYRIUS
KOKYBĖS REIKALAVIMAI SODMENIMS SU UŽDARA ŠAKNŲ SISTEMA

10. Sodmenims su uždara šaknų sistema taikomi II ir III skyriuje nurodyti sodmenų kokybės reikalavimai, išskyrus 1 priede nurodytus minimalius matmenis.

11. Sodmenų su uždara šaknų sistema aukštis neturėtų viršyti: spygliuočių – daugiau kaip 2,5 karto konteinerio aukščio, lapuočių – 4,5 karto.

12. Sodmenys turi turėti kuokštinę šaknų sistemą. Šaknų skeletą turi sudaryti pagrindinė šaknis su taisyklingu nulaibėjimu ir visame jos ilgyje atsišakojančiomis šoninėmis šaknimis. Konteinerių tipas ir dydis turi būti toks, kad šaknų sistema nebūtų deformuota. Šaknų sistema negali būti spiralės arba kamuolio formos.

V SKYRIUS
SODMENŲ IŠKASIMAS

13. Sodmenys miškams veisti turi būti iškasami visiškai baigę arba dar nepradėję vegetuoti. Pavasarį sodmenys pradedami kasti, kai iš dirvos išeina pašalas. Rudenį iškasami lapuočių medžių ir maumedžio sodmenys, jei jie laikomi per žiemą iki pavasario, turi būti be lapų (spyglių), o jų ūgliai – sumedėję.

14. Jeigu prieš iškasant sodmenis jų šaknys buvo pakirstos, prieš sodinimą patrumpinamos tik šoninės šaknys. Prieš iškasant sodmenis, kurie bus laikomi per žiemą iki kito vegetacijos periodo, rekomenduojama juos apdoroti fungicidais prieš pelėsinius grybus.

15. Iškastus sodmenis būtina apsaugoti nuo saulės, vėjo ir šalčio.

16. Iškastus sodmenis reikia tuojau pat sudėti į lauko konteinerius arba laikinai prikasti jų iškasimo vietose. Lauko konteineriai turi būti uždengti drėgmę sulaikančia medžiaga.

17. Prikastus spygliuočių sodmenis galima laikyti ne ilgiau kaip 1 savaitę. Laikyti per žiemą galima tik šaldytuvuose ir ledainėse, kuriuose reguliuojama drėgmė ir temperatūra. Per žiemą laikomi sodmenys turi būti supakuoti specialioje taroje arba apipurkšti transpiraciją mažinančiomis medžiagomis (antitranspirantais).

VI SKYRIUS
SODMENŲ RŪŠIAVIMAS, MATAVIMAS IR SURIŠIMAS

18. Iškasti sodmenys rūšiuojami jų iškasimo vietose arba sodmenų saugyklose.

19. Sodmenų aukštis matuojamas nuo šaknies kaklelio iki viršūninio pumpuro. Sodmenų, kurių aukštis nuo šaknies kaklelio – iki 30 cm, aukštis matuojamas ±1 cm tikslumu; sodmenims, kurių aukštis nuo šaknies kaklelio – daugiau kaip 30 cm, aukštis matuojamas ± 2,5 cm tikslumu. Sodmenų storis matuojamas ± 0,5 mm tikslumu ties žemės paviršiumi. Iškastiems sodmenims šaknies kaklelio storis matuojamas pereinamoje dalyje nuo šaknų į stiebelį, kuri išsiskiria pakitusia žievės struktūra ir spalva.

20. Sodmenys surišami į ryšulius. Viename ryšulyje gali būti tik vienos sodmenų siuntos sodmenys. Sodmenų skaičius ryšuliuose parenkamas atsižvelgiant į jų dydį, kad būtų patogu juos apdoroti fungicidais ar spec. tirpaluose, apsaugančiuose nuo išdžiūvimo ir pan., transportuoti.

21. Medelynuose išrūšiuotų ir miško želdinimui ar realizacijai skirtų sodmenų šaknys turi būti patrumpintos ir pamirkytos specialiuose tirpaluose arba tyrėse, skirtose šaknų apsaugai nuo išdžiūvimo, išskyrus sodmenis, kurie per žiemą laikyti sodmenų saugyklose–šaldytuvuose.

VII SKYRIUS
SODMENŲ PRIKASIMAS, LAIKYMAS IR PERVEŽIMAS

22. Sodmenų laikymas iškasimo ir sodinimo vietose gali būti trumpalaikis ir ilgalaikis. Trumpalaikis laikymas – iškastų sodmenų laikymas medelynuose ir sodinimo vietose iki 1 savaitės spygliuočių ir iki 2 savaičių lapuočių medžių rūšių. Ilgalaikis laikymas – sodmenų laikymas specialiose vietose (sniego-ledo saugyklose, rūsiuose, šaldytuvuose) rudens ir žiemos periodu iki kitos vegetacijos.

23. Sodinimo vietose uždaruose konteineriuose arba dėžėse sodmenis galima laikyti, jei jie apsaugoti nuo šutimo.

24. Laikant sodmenis trumpą laiką, jie turi būti apsaugoti nuo tiesioginių saulės spindulių ir užpylimo vandeniu, graužikų ir žvėrių pažeidimo.

25. Laikant sodmenis duobėse, jų gylis turi būti toks, kad ne mažiau kaip 2/3 sodmens būtų duobėje. Į jas sodmenys dedami palaidi arba surišti į ryšulėlius, šaknų vietoje negali likti didelių tuščių erdvių, šaknys užpilamos 5–10 cm storio žemės sluoksniu. Lapuočių sodmenų stiebeliai iš dalies gali būti užpilti žemėmis.

26. Sodmenims prikasti turi būti parenkamas lengvos granuliometrinės sudėties dirvožemis. Netinka sunkios, užmirkstančios dirvos, kuriose augalų šaknys sulimpa ir gali supūti. Prikasimui parinktos vietos turi būti pavėsyje.

27. Esant sausam orui, sudėti į duobes sodmenys turi būti palaistomi. Būtina užtikrinti, kad laistant nebūtų nuplaunami žemės likučiai nuo smulkių sodmenų šaknų.

28. Specialiuose maišuose sodmenys gali būti laikomi iki 2 savaičių.

29. Sodmenys su uždara šaknų sistema laikomi pavėsyje, drėgmės kiekis substrate turi būti kontroliuojamas ir pagal poreikį palaistoma.

30. Šaldytuvuose galima laikyti visų medžių rūšių sodmenis. Jie turi būti ramybės būsenos.

31. Laikant sodmenis šaldytuvuose ilgiau kaip 8 savaites, juos reikia apipurkšti arba apdūminti fungicidais.

32. Pervežant sodmenis, jie sudedami į maišus, pakuotes, uždengiami brezentu ar kita panašia medžiaga arba kitais būdais jie ir jų šaknys apsaugomos nuo išdžiūvimo.

VIII SKYRIUS
REIKALAVIMAI PASĖLIAMS IR MEDELYNE PERSODINAMIEMS SODMENIMS

33. Sėjinukai turi būti auginami ne tankiau nei nurodyta 2 priede.

34. Sėjinukai persodinami anksti pavasarį, neprasidėjus vegetacijai, vasarą – liepos, rugpjūčio mėnesiais, kai susiformuoja tvirtas, ryškus viršūninis ūglis su besiformuojančiu pumpuru ir vėlai rudenį, pasibaigus medžių vegetacijai.

35. Persodinamas sėjinukas yra nekokybiškas, jeigu turi bent vieną iš šių defektų:

35.1. stiebelis ir paskutiniųjų metų viršūninis ūglis pažeistas kenkėjų arba mechaniškai;

35.2. viršūninis ūglis be pumpuro arba pumpuras pažeistas;

35.3. spygliuočių medžių rūšių sėjinuko viršūnėje arba šakučių galuose yra parudavusių spyglių arba spyglių galiukų;

35.4. spygliuočių medžių rūšių sėjinuko apatinėje stiebelio dalyje parudavę spygliai užima daugiau kaip 1/3 stiebelio ilgio;

35.5. trumpas viršūninis ūglis, apaugęs trumpų ir tankių spyglių kuokštais, su susiformavusiu pumpuru;

35.6. geltoni, rudi, ar šviesiai žali sėjinuko spygliai po ilgalaikio saugojimo;

35.7. su daugiau negu vienu stiebeliu;

35.8. su daugiau negu vienu viršūniniu ūgliu;

35.9. stiebelis išlinkęs;

35.10. liemeninė šaknis su mechaniniais arba kenkėjų pažeidimais;

35.11. šaknų sistemą sudaro tik liemeninė šaknis be šoninių šaknelių;

35.12. šaknų sistema neproporcingai maža, palyginti su antžemine dalimi;

35.13. šaknų sistema su akivaizdžiais išdžiūvimo požymiais;

35.14. su storomis šakomis: jos storesnės už viršūninio ūglio storį;

35.15. suglebęs, ištįsęs, nustelbtas.

36. Visų medžių rūšių sėjinukai, kurių aukštis persodinant – 50 proc. ir daugiau mažesnis už nurodytą 1 priede, laikomi nekokybiškais.

_____

Miško sodmenų kokybės reikalavimų
1 priedas

Minimalūs realizuojamų sodmenų, auginamų atvirame grunte, matmenų kokybės reikalavimai

Medžių rūšies arba genties pavadinimas	Amžius, m.	Minimalūs matmenys	
		antžeminės dalies aukštis, cm	šaknies kaklelio storis, mm
1	2	3	4
Spygliuočiai			
Paprastoji pušis *Pinus sylvestris L.*	1	6	2
	2	10	3
	3	20	5
	1+1	8	3,5
	1+2; 2+1	15	5
Paprastoji eglė *Picea abies (L.) H. Karst.*	2	14	2,5
	3	24	4
	1+1; 1+2; 2+1; 1,5+1,5	20	4
	1,5+2,5; 2+2	25	5
	2+3	40	6
Maumedis *Larix sp.*	1	10	2,5
	1+1; 2	20	4
	1+2	35	5
Kalninė pušis *Pinus mugo Turra*	2	8	2,5
	2+1; 1+2	15	3,5
	2+2	20	4
Lapuočiai			
Paprastasis ąžuolas *Quercus robur L.*	1	15	4
	2	25	5
	3	40	5
	4	60	7
	1+2; 2+1	40	5
	1+3; 2+2	50	6
	2+3; 3+2	70	9
Bekotis ąžuolas *Quercus petraea Liebl.*	1	15	4
	2	30	5
	1+2; 2+1	45	6
	2+2	60	8
Paprastasis bukas *Fagus sylvatica L.* Paprastasis skroblas *Carpinus betulus L.*	1	10	3
	2; 1+1	25	4
	1+2; 2+1	35	5
	1+3; 2+2	45	6
Beržas *Betula sp.*	1	15	2
	2; 1+1; 1,5	30	3
Paprastasis uosis *Fraxinus excelsior L.*	1	10	3
	2	35	6

	1+1	30	6
	1+2; 2+1	50	9
Paprastasis klevas *Acer platanoides L.*	1	10	3
	2	40	6
	1+1	25	5,5
	1+2; 2+1	60	8
Juodalksnis *Alnus glutinosa (L.) Gaertn.*	1	15	3
	2; 1+1	40	7
Mažalapė liepa *Tilia cordata Mill.*	1	10	3
	2	30	4
	1+1	30	5
	1+2; 2+1	50	7
Kalninė guoba *Ulmus glabra Huds.*	1	10	3
	2	30	5
	3	60	8
	1+1	30	**7**
	1+2; 2+1	50	6
Paprastasis skirpstas *Ulmus carpinifolia Gleditsch.* Paprastoji vinkšna *Ulmus laevis Pall.*	1	10	3
	1+1	25	5
	1+2	45	6
Drebulė *Populus tremula L.*	1	20	4
	1+1	50	8

_____

Miško sodmenų kokybės reikalavimų
2 priedas

Didžiausias leistinas sėjinukų tankis atviro grunto medelynuose

Medžio gentis	Didžiausias leistinas sėjinukų tankis 1 m^2
1	2
Pušis *Pinus* L.	600
Eglė *Picea* A. Dietr.	1100
Maumedis *Larix* Mill.	650
Ąžuolas *Quercus* L.	110
Beržas *Betula* L.	300
Uosis *Fraxinus* L.	200
Klevas *Acer* L.	300
Alksnis *Alnus* Mill.	300
Bukas *Fagus* L., skroblas *Carpinus* L.	400
Liepa *Tilia* L.	250
Guoba, skirpstas, vinkšna *Ulmus* L.	400